

2

ANTONII DE HAEN

S. C. R. A.

MAJESTATIS CONSILIARII

ET ARCHIATRI,

EPISTOLA

DE CICUTA.

P A T A V I I

MDCCLXVI.

PRO 9619

LECTORI

BENEVOLO

SALUTEM.

Non deerunt qui mirentur, quod in lucem
prodeat Epistola, quam edidit anno supe-
riore Celeberrimus Archiater, & Primarius
Professor in Universitate Vindebonensi An-
tonius de Haen. Verum statim mirari desi-
nent, ubi animum converterint, ad ma-
gnam utilitatem argumenti, de quo in eadem agitur. Nam
quoniam Haenius strenue pugnat contra delirium, quod no-
stris hisce temporibus quorundam mentem invasit, de inter-

*

no Cicutæ usu, censui non modo utile sed omnino necessarium, medicis, præsertim junioribus, ob oculos, ponere falsas laudes, quibus Cicutæ extollitur ab iis qui in Doctissimi Storck verba jurarunt. Veniam, confido, dabit vir Ill. quod curaverim ut veritas omnibus medicinæ studiosis inotescat. Fateor, testorque me voluisse id præstare, non quod famæ viri præclarissimi injurius esse velim, sed ut humani generis salutem consulam. Si hisce nonobstantibus mihi succensere voluerit Clarissimus Storck equo animo ejus iram sustinebo, quia mordicus sentio, nihil hominum sanitati anteponendum. Egregie Cicero de fin. bon. & mal. Ut enim leges, omnium salutem, singulorum salutem anteponunt; sic vir bonus, & sapiens, & legibus parens & civilis officii non ignarus, utilitati hominum plusquam unius alicujus, aut suæ consulit. Cur queso laudari, & adhiberi debet medicamentum, quod hætenus utile deprehensum est fere ab iis solis, quos licet dubitare, potius Storck assentari voluisse quam veritatem a repetitis observationibus confirmatam amplecti. Neque moveri possum ab observationibus quas anno 1764. edidit Project. Joseph Ehrhart. Obnoxie sunt difficultatibus, quibus obijciuntur, Storchiane, quas patet ex Haenii epistola falsas esse, licet ab auctore pro veris, & certis proponantur. Quod si vindices Cicutæ opponunt, eam non in omnibus regionibus æque salutarem esse attendant diligenter tum observationes Haenii, nostri tum etiam Epistolam Nobilissimi. Equitis Montecuccoli, quæ ad veritatem magis firmandam, curavi ut tipis manderetur. Profecto præstantissimus Haenius merito animadvertit, neque in Gallia, neque in Italia a multis clarissimis viris, utilem observatum esse internum Cicutæ usum. Præterea vir apud Parisienses magni nominis Astruc hæc habet. on donne a paris dapuis plus de six mois l' extrait de Cigue dans tous les cas où Mr. Storck l' a donné lui-même: on n' en a point a la vérité éprouvé de mauvais effets: mais les succès

ne repondent pas jusque ici aux esperans, qu' on en avoit conçues.

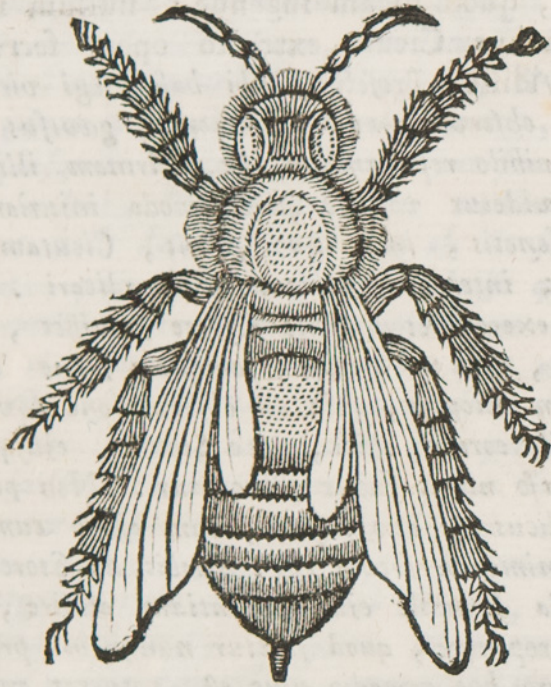
Non aliter atque Astrucius sensit Jacobus de Scovolo Primarius Professor in Gymnasio Patavino. Nam in epistola ad doctissimum (a) Comitem Franciscum Roncalli Parolino scripta, & ab eodem Edita anno 1762. hæc extant. Ego hætenus nullam ab interno Cicutæ usu noxam nasci vidi, quamquam ejus extractum, nonnullis Egris ad plures menses devorandum dederim juxta methodum laudati Storck: illud quidem observavi, quod dicam ingenue: nullum nempe ex ægris, quibus Cicutæ extracto opem ferre curavi, sanatum vidisse. Profecto, ubi hæcce legi virorum clarissimorum observationes, veheementer gavisus sum, & novi pro nihilo reputandam esse doctrinam illius (b) viri, qui videtur voluisse quodammodo injuriam affricare Medicis Venetis, inter quos, ait, Cicutam inutilem plerumque; interdum periculosam prædicari. Enimvero si praxim exercuisset, facile discere potuisset, a Medicis Venetis, jure ac merito, tamquam plane inutile reici extractum Cicutæ, quia ex observatione novcrunt, ab eodem nihil eorum effici, quæ Storck, ejusque Affecte orbi universo nimis facile pollicentur. Non poterit mihi irasci Medicus de quo loquor, dum assero eum in praxi medica minime versatum esse. Scribit ad Storck; in eadem epistola se male ejus sententiam audire, quam remedium proponere, quod fatetur nunquam prescripsisse. Si nunquam hoc remedio usus est, potuerat animum convertere ad observationes Astrucii, Scovolo, Roncalli aliorumque Medicorum Venetorum, & ex horum experientia id didicisset, quod ex propria discere non potuisse fatetur. Ego interim oro obtestorque omnes medicos probos,

(a) Medic. ab Europ. Sapien. Reformata.

(b) M. A. L. C. P. P. P. In epist. ad class.

Stork dat. Vincentiæ die 5. Augusti 1765.

bos, & ingenuos, ut in re magni momenti, voluntatem meam, pro humani generis emolumento, equi, bonique faciant. Id si, evenisse novero, in lucem proferam nonnullas animadversiones etiam de sublimato corroderenti, qui non minus quam extractum Cicutæ, eadem veritate, a quibusdam magnis laudibus effertur.

VIRO

VIRO PRÆNOBILI AC CELEBERRIMO

BALTHASARO LUDOVICO TRALLES

MEDICO URATISLAVIENSI

*Academiarum Cæsar N. C. adjuncto & Elect.
Boicæ , Scientiarium Socio , &c.*

Emineris , Vir Celeberrime , quum
in ultimo tuo de inoculatione o-
pere , scripsisses , observationes
Viennenses de cicutæ præstantia
etiam Uratslaviæ comprobatas
esse , quod , datis mox ad Te lit-
teris , humanissime petiverim , ut
curatorum illorum historiam , quos
cognovisses ægros ante datam cicutam , quibus præ-
ter cicutam datum nihil admotumque fuisse posses ,
quosque postea aut egregie emendatos , aut perfecte
curatos , lætus salutasses , mecum communicare di-
gnarere : me quippe tum fore , qui eandem publica
luce donaturus , cicutæque futurus encomiastes es-
sem . Aeternum enim numen veneror , quod eam
mihi mentem benignus inseverit , ut salute humana
nihil acceptius , nihil umquam haberem antiquius ;
ad quam profecto , de qua lis est planta , plurimum

A

con-

conferret, si, quas illi vires inesse perhibent, revera proffideret.

Eandem possidere illas, nullus principio dubitabam. Pilulas inde paratas, ultra sexennium est, dederat mihi Illustrissimus noster præses L. B. *Van Swieten*, ut in scirrho & cancro earundem vires explorarem, suppresso quamvis plantæ nomine, quod publicare necdum sibi licere ajebat; quo autem audax in experiundo essem suam ille fidem, suam interposuit experientiam. Neque profecto vel hilum hæsitavi, fide munitus tanta atque auctoritate. Imo gratias divinæ providentiæ venerabundus egi, quod denique summarum maximeque formidandarum generis humani, in eoque amabilis præcipue sexus, calamitatum medelam propitius revelasset.

Experimenta igitur actuum institui, eaque bene multa, antequam qua uterer cicutam esse noscerem. Quod autem experimenta illa minus favebant, ego instituebam eadem auctiora, ratus, ne ab optimo quidem medicamento expectari posse, ut omnes ex æquo sanaret; & forsitan eos, qui penitus incurabiles, meas hucusque in manus incidisse, in casuros tandem, qui sanescerent, qui comprobarent medicamenti virtutes, qui eadem me, qua ceteros, lætitia perfunderent.

Interea aliorum recenter evulgatis experimentis tamquam propriis meis gaudebam, & ubique laudabam cognitæ tunc mihi cicutæ vires. Eramque ejus in Italia præco. Et si quam cupido tenet noscendi, cur Nobiliss. comes *Roncalli Parolino* in epistola ad *Cl. Bianchi* conqueratur: *che io non fosse troppo cortese*; causa est, quod cum Mantuæ 1760. mense Septembri, ille me officiosa salutatione honoraret, & in cicutam acriter inveheretur, ego forsan paulo acrius ejusdem efficaciam propugnarem.

Atque ita fere biennio egi. Tandem quum ea

experimentorum meorum infelicitas esset, ut quibus cicutam, spatio anni dimidii, anni integri & sequialterius, dederam, eorundem nulli fanescerent, plures in deteriora laberentur, unus periret alterque; quum præterea similes quærelæ aliorum aures circumsonarent, penitus, fateor, animus vacillavit.

Interea obstupescens inaudio *libellum* de cicuta alterum prelo mandari. Itaque *Ill. Præsidentem* adire ego, ipsi infortunia mea exponere, diaria 23. ægrorum, quos ab initio in curam susceperam, monstrare, obtestari per omnia sacra, nihil ultra publici juris fieri permetteret, donec quæ a pluribus caperentur experimenta numerosiora omnem amovissent hæsitacionem. Quippe si, quæ ego infortunia mœrebam, eadem & aliis contingerent, eosdem his præposteris laudibus indignaturos, nostramque facultatem de fama, quam celebrem, quam venerandam, apud exteros conquirere cœperat, periclitaturam. Interea me non quidem ultra in Nosocomio, in quo præ locorum angustia fœtor cicutæ, ceteris, eadem non utentibus, permolestus esset, sed foras, eadem, qua antea sedulitate experimenta prosequuturum.

Non expedit, enarrare, quis fuerit hujus colloquii finis. Nosse sufficiat indictum mihi bellum ab eo die fuisse, idemque hucusque non continuare duntaxat, sed ingeminare.

Quum interim, quo in experiundo frequentior, eo essem in curando infortunatior, experimentis meis vel ideo fidem esse denegandam contenderunt, quod non ultra in Nosocomio eadem sub oculis meis instituerem. Homines, ac præsertim quidem pauperculos, a medico medicamenta accipere, sæpe eadem aut negligenter, aut nihil omnino assumere, vendere aliis. & sic porro.

Quamvis experimentis in Nosocomio captis æque

fuissem quam extra illud infelix; quamvis etiam in libellis de cicuta plura experimenta extra quam intra Nosocomium capta legantur, tamen inani hoc prætextui adhuc semel obviam ire volui. Septemdecim ægros, quos similes varii morbi affligerent, quique in *libello primo de cicuta recensentur*, in nosocomium meum induxi, cicutam iisdem omnimodo applicui, & bis in septimana cunctis Medicinæ studiosis, proficerent, nec ne, examinandos produxi.

Emanante in urbem cicutæ apud hos omnes inertia, accusarunt me, quo fundamento nescio, ignorantias methodi veræ cicutam exhibendi. Qua de causa humanissimis litteris *Illustriss. Presidem* hortabar, ut hora sibi commoda vellet examinare ægros meos tum qui in Nosocomio degebant, tum etiam qui extra illud cicuta utebantur, ad datam quippe horam omnes illi sistendos: nihil mihi grarius fore; quam ex ipso discere, non vitio cicutæ, sed meo, qualiacunque infortunia conquerer, contingere. Sed neminem vidi, & ne responsum quidem. Experimenta nihilominus auxi ad numerum CXX.

Quum tandem cancrofarum foeminarum octo mihi periissent, ceterorumque & nemo curaretur, & multi pejorarentur; quumque ex *Bohemia*, ex *Imperio*, ex *Gallia*, *Anglia*, *Belgio*, *Italia*, similia infortunia aut litteris perciperem, aut dissertationibus intelligerem impressis, ab experimentis novis desistendum esse arbitratus sum; cicutam & inertem esse & noxiam a prægressis convictus.

Interim videas, quanti faciam Tuam, optime Tralles, auctoritatem, dum vix lectis in ultimo Tuo opere *Breslaviensium* experimentorum encomiis protinus & eorundem historiam abs Te peterem, & sub narratis supra conditionibus, me evulgaturum illam, tum laudaturum cicutam esse sponderem.

rem. Qui hisce meis adeo æquis atque sinceris votis satisfaceret Tu, amice candidissime, unus esse debuisti, unus esse potuisti, qui, veri amore raptus, & Tua propria, observata ex Diariis depromere, & cunctorum Breslaviensium Medicorum, Chirurgorumque, qui cicuta usi erant, testimonia, proprio ipsorum nomine condignata, colligere, & ad me tanta cum diligentia & attentione transmittere dignabare.

Vix accepta, legi eo, sancte testor, quo promiseram animo. Reperi catalogum undeseptuaginta ægrorum. Vidi clarorum virorum, qui cicutam ipsis dederant, alios aliis esse huic plantæ favorabiliores; Teque, Vir egregie, minus quam expectaram: vis probe a me notari, non scripsisse Te, pag. 234. vexatissimi argumenti; Vires ejusmodi cicutæ abs Te visas, & comprobatas esse, verum ejusmodi de illa laudes percepisse, quæ illis, quas Tu novo huic invento decernere posses, majores essent.

Horum undeseptuaginta scirrho vel cancro sive occulto sive aperto 36. laborarunt, omnium ergo media parte plures. Laborarunt 6. colli tumoribus, Vomica, Fluore albo 3, Asthmate, ventris duritie ac tumore 3, teste indurato 4, venereis denique malignisque ulceribus 15.

Ex illis, qui scirrho aut cancro laborarunt, perire 30. miserrime, & incurabiles 6. manserunt, colli tumoribus laborantium 2. curati, 4. minime, Vomica curata, Asthma levius inde creditur, 3. leguntur ventris duritie ac tumore curati, 3. curati a duro testiculo 1. non. Tandem a malignis ulceribus ac fistulis 11. curati 4. 4. non curati.

Liceat, Vir eruditissime, hæc singulatim examinare. Deprehendimus primo ex eis, qui vero scirrho aut cancro laborarunt, nullum seu nullam (pleræque enim foeminae sunt) curatum esse, earum-

demque 5-6 misere periisse. Advertimus quoque hoc peculiariter a practicis *Breslaviensibus* esse notatum. Scilicet egregium Chirurgum *Hauptmann* aperte fateremur legimus, *apertum cancrum numquam se cicutacurasse, nec curatum a quopiam nosse*. Dexterrimum Chirurgum *Beer*, a nemine curatum se vidisse, nec se umquam illum curasse. Exper. Medicum *Wicke*, cancro nunquam profuisse cicutam. Experti itaque idem sunt *Breslavienses* quod ego, quod *Viennæ* multi mecum, quod centeni medici, *Galli, Itali, Germani, Angli, Belgæ* toties experti sunt.

Si cum hisce adeo universalibus observatis, omnem omnino excludentibus exceptionem, conferamus libellos de cicutam, *primum, alterum, & supplementum necessarium*, deprehendimus nihil frequentius a cicutam, quam cancrum & scirrhum aut curari, aut emendari insigniter. Libell. I. pag. 6. „ In strumis „ scirrhis, in indurationibus glandularum, mammarum, & pessimis canceris non exiguos effectus vidi, & expertus sum. Pag. 103. Indurata & scirrhusa in iisdem etiam casibus resolvit, ubi alia medicamenta maxime penetrantia nihil efficiunt. „ Pag. 104. *Cancro ponit limites* &c. Acre cancrosum emendat, foetorem dispellit. Ichorem cancrosum in bonum Pus convertit. Pag. 100. *Dexter F. Leber* pertinacissimos scirrhusos in diversis corporis partibus resolvit. Cancros plurimos non modo in mammis, sed & in facie, ad oculos, nasum &c. emendavit, & quosdam integre curavit. „ Sunt tot fere scirrhorum aut cancerorum curationes, quot capita libellus habet.

Libellus alter sic infit: „ Quo sapius cicutam ægris exhibeo, eo majorem semper in hac planta virtutem & efficaciam admiror. Pauloque post, opus non esse scribit eam ornare encomiis, quum eadem accuratissime capta experimenta eloquantur.

„ tur. Nec mirum, quum libellus integer, innumeros pene referat a cancro aut scirrho cicuta^e perfanatos efficaciam. Quare & pag. 287. legitur: Cicuta cancerum curat, id, multiplici experientia convictus, vidi. Et leg. 291. si femina statim in principio mala sua detegant, & si Medicus debito tempore cicutam adplicet, certus sum, nos intra aliquot annos raro visuros mammarum cancerum. Et supplementi necessarii. Pag. 37. Cicuta fundit scirrhos etiam antiquos. Pag. 40. Cancerum curat aut emendat ejus acrimoniam, Pusque bonum inducit, sopit dolores. „

Libello de Stramonie &c. Pag. III. & IIII. „ Cicuta dissipari, ait, veros inveteratosque scirrhos, & caneros exulceratos. „

Libello de Colchico autumnali Pag. 77. „ eandem canit de cicuta laudes, additque: Balneum ex cicuta infusa paratum, cui totum aegrotantis corpus immergitur, multum subinde juvat, efficitque ut extractum interne datum longe citius scirrhos & tumores solvat, sanetque ulcera cancrofa saniosa. Pag. 92. Medicus propriam uxorem cum omnium stupore ab ingenti mammae cancro liberavit. „

Quid ad hæc omnia, Vir carissime? Viennæ, ejusque singulari in vico, cicuta multiplici experientia scirrhos veros, antiquos, inveteratos, pertinacissimos resolvit, curat, caneros ingentes, exulceratos sanat. Dum interim Breslaviæ, Pragæ, Mediolani, Parisiis, Londini, Amstelodami, tam ii, qui ceterum laudant cicutam, quam qui eandem vituperant, illam in cancriis unanimi voce inanem clamitent, in scirrhis vanam reperiant. Quid, inquam, ad hoc? Cicutam Viennensem, ais, palamque ajunt tecum omnes Breslavienses, Tui collegæ, miranda hæc solam patrare, indigena aliarum regionum curari nullos.

Sed *Viennensis* cicutæ libras, ultra 500. Viennæ emptas, ceteræ regiones devorarunt, nec unquam scirrhus cancræve veros se inde curasse, vel ipsi fidentur sponte, vel veritate convincuntur. Nonne vestri id unanimi voce clamant? nonne, idem plures nationes?

Verum urgebis ex *Libello 2. de Cic. pag. 3.* amaras querelas, in hæc verba erumpentis scriptoris.
 „ Doleo summopere, centenas aliquot libras extracti
 „ cicutæ, ex herba sicca parati, me inscio, *Viennæ*
 „ in alias regiones esse transmissas. „ Quod nonnulli id semel ex recentis penuria fecerunt, dum ad externas regiones plus mittendum esset, quam de extracto ex recenti herba parato mitti posset, inficias non ivero; ast vero Pharmacopœos sequentibus postmodum annis ex recenti planta extractum parasse, cum certissimum est, tum ex eo patet, quod ejusmodi nihil unquam postea ab auctore expositum sit.

Si ergo unico anno id contigit, id annis posterioribus viribus non potuit derogare cicutæ: quin etiam quo anno id contigit, si minores, magnas tamen, vires ejusmodi extractum possidens effectu bono apud extraneos laudatum fuisset.

Obijcies mihi secundo auctoris querelas in *supplemento necessario. pag. 8. & 9.* „ Extractum
 „ vero non ubique ad meam mentem paratur.
 „ sumunt enim succi expressi ingentem copiam,
 „ eam in vase cupreo igne satis forti coquunt,
 „ foetor inde ingens longe lateque spargitur, a
 „ volat, quod est optimum; præterea nimium
 „ sollicitè succum & extractum purificant. „ subterfugium hoc æque ægre quam ego, Præstantissime Tralles, admittes, si mecum cogites, herbæ foetorem, qui nunc optimus a conquerente auctore vocatur, maxime avolare, dum ad fomenta & injectiones

nes aqua coquatur ; & tamen hujus decocti egregias celebrari in ejus operibus , vires ; deinde nec foetorem in extracto parando avolare , cum mures perpetuo redoleat . Et si a vase cupreo necumentum pateretur , id profecto symptomata a cupro genita demonstrarent .

Sed quid immoremur ejusmodi excogitatis subterfugiis refutandis , dum auctori urbique universæ notissimum sit , extractum cicutæ , quo ego mea infelicia experimenta ceperim , quod ille , egoque ad exteras regiones , ubi nil effecerit , miserimus , esse plane idem , esse de eadem massa , ex eademque area petitur , ex qua petitur sit illud , quo ipse in Nofocomio suo , quo alibi , admiranda illa perficere se dicat , quibus cuncti ejusdem scitent libelli . Cessent itaque aliarum nationum medici experimenti defectum in cicutam suam patriam refundere ; cesset ipse auctor , de cicutæ præparatione conqueri , dum constat , eodem cicutæ extracto , & me & multos exteros , quo ille usus fuerit , usos esse .

Sed hoc pacto conquereris , Vir expertissime , non solui sed amplificari magis , quod explicandum mihi ænigma proposueras , cur scilicet tot *Viennensium* scirrhi , cancrique curæ laudentur , interea dum *Viennensium* medicorum plurimi , dum reliqui per universam Europam Medici atque Chirurgi , cicutam deprehendant esse ad hosce morbos curandos ineptam ?

In rem ingratham atque odiosam me inducis , Optime Tralles : quum urgeas tamen expedire eam conabor . Ac primo quidem , si repetas mecum , cancri , scirrhi , scrophulæ &c. definitionem , & quam in re horum tumorum singuli a singulis discrepent , mox defectum insignem reperies in *cicutæ libellis* , qui hæc nomina sic commiscet confunduntque , ut ad singulam fere historiam indigeant correctione . Hoc semel admissio , ænigmatis Tui solutionem pro parte habes .

Mis-

Missa ad me fuit, ad convincendum me, die 3. Jan. 1760. Fœmina, quæ cicutæ usu a pessimo exulcerato cancro liberata dicebatur? Fœminam videram antea nunquam; ideoque num̄ vero cancro laborasset ab eoque biennali cicutæ usu curata esset aliorum fide, & testimonio credere poteram; ex enarratione autem mulieris haud ita fuisse suspicabar.

Biennio post urgebantur cicutæ patroni, ut curatis per cicutam suis me pervicacem & obstinatum hominem erroris convincerent tandem. Porro hi, qui integro quadriennio cicuta usi, jam numerosum jactabant curatorum catalogum, aptum hominem, quem ad me mitterent, non habuere, nisi eandem hanc fœminam. Et quod abs Te, Vir Clarissime, notatum velim, ipsa hæc fœmina, quæ biennio elapso in laudem cicutæ ad me missa fuerat, quæ post illud biennium adhuc unica erat, quam ad convincendum me mandato coacti aptam credebant hæc inquam, ipsa toto hoc ultimo biennio ob novam mammæ duritiem cicutam sumserat. Pulchrum profecto ad convincendum exemplum. Quo autem hanc ignominiam a cicuta amoverent, & in me (quis crederet?) convertererent. Schedulam dederant mulieri, in qua monebar, mammam mansuetius examinare, quandoquidem eadem, ante duos annos rudius a me contrectata, indurisset sic, ut toto hoc tempore cicuta de integro indiguisset. Capis facile inane commentum. Itaque examinavi denuo, sed mansuete, fœminam, &, accuratius repetita cum illa morbi historia, convincebar, eandem nec cancro unquam laborasse, nec quo morbo laborasset curatam esse. Est fœmina casus secundi *Libelli primi de cicuta*. Tumores ambulantes, scrophulosos, illa gesserat per annos, varias corporis glandulas, alias post alias, afficientes; loco sæpe motos emplastris, sponteve; renatos ac mole aliquando duriores cutimque nonnumquam inflam-

flammantes . Horum adhuc unum notabilem sub axilla gerebat . Repeto itaque , si consideras , illos , post millena experimenta nullum mihi exhibere , præter hanc mulierem , potuisse ; si attendas eandem scirrhosam cancrisamque fuisse numquam , ænigmatis Tui tenes solutionem .

Secundo , præcox gaudium de aliqua sub cicutæ usu mutatione , quam etiam a natura factam cernimus , in causa fuit , ut curari jam , imo ut curatum clamitent , quod tale minime erat . Sic nuperrime iterum contigit , ut fæminæ Comœdæ , a cancro per cicutam curatæ , fama aulam expleret urbemque , eaque tamen ipsa , elapsis abinde 14. diebus , cancro mortua sepeliretur . In *libello secundo* integra cancri cura totis tribus paginis descripta habetur mulieris , cujus maritus lignum jam aptaverat , unde statuam Æsculapio suo conditurus esset , quam condituram mors brevi , ut privatis litteris novi , insequuta prohibuit .

Et , si legas in eodem *libello secundo* a Pag. 262. ad 277. ovantem de curato pene cancro historiam , an crederes , vir doctissime , cancrum paulo post adeo malignum fuisse , ut fuerit ferro amputandus ? Nec dubites ; in trophæum cicutæ excellentissimus comes maritus , nunc princeps e rege fratre creatus excisam mammæ portionem *Praga Viennam* misit . Vidi , contrectavi , mensuravi illam . Tres pollices Viennenses tumor , jam spiritu , quo ferebatur , contractior , quacunque mensuraretur in parte , in diametro latitudinis habebat ; in ea altitudinis duos . Prudens Chirurgus una abstulerat papillam , & pollicem latum substantiæ mammæ ab altero papillæ latere , utpote scirrhis minoribus refertam .

Tertio , defectus memoriæ (cur enim odiosiore verbo utar) in causa fuit , ut , in ægrorum tradenda historia , cancrum exulceratum vocarent , ubi v. g. mammæ inflammatio in suppurationem octidui spatium

tio abiverat ; & ut ambos pedes fœdissimis ulceribus exesos scriberet , ubi non nisi parvæ pustulæ duæ uni pedi aderant , quas prurientes puella scalpserat , & ubi tertia demum nascebatur a candelæ scintilla , quæ in idem crus , Chirurgus id examinante , infortunata exciderat . Convictus hac de re fui , quando anno forte fessui altero , ab illa ita dicta curatione , elapso , eadem puella me conveniens , ejusdemque mammæ novam inflammationem exhibens , præteritam dabat historiam suam . Curante me illico Chirurgum vocari , qui in *libello secundo* de cicuta hanc ut exulcerato cancro & cruribus exesis laborantem describi curaverat , juvenula eum de memoriæ lapsu convicit , sic , ut defendere ultra se non posset .

Id generis historiæ plures existant . Lapsus memoriæ fuit , quando curatas a cicuta scripserunt duras viscerum obstructions ; interea dum ex formula , quam mihi tradi curaveram , paulum extracti cicutæ , cum copioso sapone Veneto , & gummi amm. mistum , datum fuisse intelligerem .

Lapsus memoriæ fuit , quando , cicuta in ulcere gangrænoso nihil proficiente , cortex Peruvianus miranda præstitit , & nihilominus non huic , sed illi , egrægiæ emendationis laus adscripta fuit .

Lapsus memoriæ erat , inter integre a cancro curatos recensere , eorumque curationis famam undique spargere , quos , diro cancro evectos , dudum reconderat tumulus . Equidem testimonia complura possideo .

Sic omnibus ad ænigma respondisse videbor ; Tibi autem , Vir celeberrime , ut sentio , necdum . Difficillimus enim in credendo urges me , ut respondeam ad innumera testimonia cancrofi , v. g. ichoris in pus album bonum mutati , decrepescens mox doloris , sedati cujusvis symptomatis , reditus cum
 summi

somni deperditi, tum appetitus prostrati, universi-
que corporis torositatis; quæ sub usu cicutæ animad-
versa, omnia reditum sanitatis manifeste demon-
strant.

Magna profecto narras, Optime *Tralles*, sed audi
& alteram partem. Primo hanc ichoris in pus con-
versionem id per se non demonstrare probabo; dein-
de docebo, non omnium observatis bona hæc signa
cicutæ concomitari usum.

Primo, bella donna *Tournefortii*, atropa *Linnaei*,
solanum furiosum, solanum maniacum, *σπύχρον με-*
λανοκέραιον, ex clarorum virorum consilio & præ-
scripto, a me data cancrofis, eundem effectum edi-
dit, fæminarum cum interitu. Vide experimenta
mea hac planta facta, *Rat. med. Tom. 2. pag. 45.*
& 46.

Secundo. Neque ego ichoris in pus conversionem
observavi tam frequentem in his, quibus cicutam
dedi ego, nec in illis, quibus per alios eadem data
adfui, ulceraque inspexi; neque idem alii ita obser-
varunt. Nonne & id mecum vestri *Breslavienses* a-
gnoscent? In eorum testimoniis plures ægri recen-
sentur, quibus omnia in ambitu exsudans ichor ero-
deret; alii, quibus a cicuta ichor niger; alii ite-
rum ulcus multo sordidius, latiusque serpens. Ap-
petitus autem prostrationem in omnibus suis acerbe
conquestus est *Clar. Chirurgiæ professor Neubaur.*
Textorique ipsi Tuo, annon cum tumor major,
tum sordidius ulcus, tum novus sana in mamma
tumor, & in plerisque glandulis, observabantur,
interea dum cicutæ assiduum faceres copiosumque u-
sum? Et annon matronæ *Tuæ* scirrhus a *Viennensi*
cicuta in pessimum se convertit carcinoma, & ut ulti-
mis litteris notas, jam occidit? Et in alio numquid
non pro pure sanguinolentus a cicuta ichor? Omnes
tandem vestri nec bonum corporis habitum restitu-
tum

tum cancrōsis; nec sæpe etiam vim dolores sopientem, somnumque conciliantem se expertos testantur. Videas ergo quam parum hæc omnia cum libellis de cicuta conveniant.

Et ut pauxillum adhuc in hoc argumento immoremur, quando auctor sic vim sopientem dolores, ac somnum conciliantem, cicuta extollit, quando in *supplem. necessario* p. 40. ait, *sopie dolores*, quando ibidem p. 66. scribit, sæpe mingendi dolores opio citius sistit; cernimus tamen illum opio frequenter indignisse. *Lib. I. p. 33. 51. 56. 57. 75. Libello 2. pag. 12. 14. 48. 49. 103.*

Quin & incomprehensibile, ac plane paradoxon videtur, id statuisse. Præterquam enim quod nec in meis, nec in *Breslaviensium* pluribus, ea vis cicuta confirmata fuerit, si consulam auctorem, qua namque dosi, a cicuta extracto, hanc vim edi putet, video a granis 2 de die observasse eandem, & sic porro a granis 4, ab 8, a 12, a 20, 30, 60, 120, 180, 240, idque haud rariore admodum casu, sed frequenti. Si granum opii consuevit homini blandum conciliare somnum, erunt alii, qui indigeant dupla dosi, rariores qui triplo, quadruploque, rarissimi qui quintuplo, qui sextuplo uno die indigeant. Cicuta autem dosis cur adeo imtense augenda sit, ex comparatione cum ceteris paregoricis haud facile capitur.

Et in ægris, qui carentes dolore, somnoque gaudentes, cicuta propter exulcerationes indolentes utantur quo manet vis sopiens? Numquid quis inculpate sumet opii dosim consueta quinquaginta duplo majorem? Utique vir mihi notus, qui antiqua atque pertinaci exulceratione versus tempus dextrum minime dolente laborans, suasque tres extracti cicuta dragmas trimestri spatio quotidie abliguriens, ut citra ullam emendationem, ita quoque citra ullam

lum auctum somnum , eam copiam assumfit .

Itaque si primo tempore cicutaë granis 4. 8. 10. bonus somnus adeo frequens erat . cur in libellis posterioribus præsentatur ejusdem semiuncia , quæ ex prioris libelli calculo grana opii 24 imo 30 continere debet , cur , inquam , soporiferi remedii tam enormis in die una præscribitur dosis , citra vel minimam indicatam cautelam ; ut ratione paregorici fieri oportebat ?

Auget paradoxo mirabilitatem hocce observationum par. *Lib. de cicuta* 2. pag. 234. Miles , multa a cicuta sperans , unciam extracti mediam , quæ pauxillatim adsumenda fuisset , die unico abligurit . Nullus inde somnus , sed alius per triduum quinquagesies .

Secundo , formula cujusdam Nosocomii & publica testimonia certiores nos reddunt de cujusdam medici audacia , qui , a consueta cicutaë extracti dosi nihil lucratus , integram ejusdem quotidie libram , longo tempore , forma pilularum , vel in mixturis , decoctive solutam , singulis ægris porpinavit , absque tamen vel minima mutatione in somno vel in excretionibus . Ubinam hæc virtus soporifera ? Æternus debuisset obrepere somnus .

Sed hac occasione pro ænigmate ænigma Tibi liceat , Vir clarissime , proponere . Explices mihi , qui demum intelligam sequentia . *Lib. I. p. 103.* Hoc remedium nullam corporis actionem , secretionem turbat , agit *modo insensibili* , nec aluum , nec vomitum , nec sudorem movet . Hæc scribebantur , dum trienii tempore innumera dederat experimenta cicuta , ut ejus effectus jam certo certius constare deberent . Videamus *supplementum necessarium* pag. 35.
 ,, Raro tamen aluum movet , & rarissime vomitum ;
 ,, quandoque transpirationem auget , sæpe autem urinam copiosam & glutinosam prolicit . Etiam ipsi
 au-

„ auctori, Tomo 2. pag. 284. *urina a cicuta copiosa*
 „ *fior. Iterum supp. necess. pag. 35. in plurimis ta-*
 „ *men ægris nullam excretionem sensibilibiter auget.*
 „ *Mox vero pag. seq. Auget secretiones, unde sæpe*
 „ *aures, nares, os, faucesque siccas, reddit humi-*
 „ *das, transpirantes. „ Pag. 38. Producit sputum,*
 „ *ut jam monuerat lib. 1. pag. 107. Cicuta non impe-*
 „ *dit sputa, sed ea potius movet, pergit supp. necess.*
 „ *pag. 27. „ Prodiit urina copiosa cum multo gluti-*
 „ *ne. pag. 66. „ A granis duobus quotidie extracti*
 „ *sumtis urina copiosissima, cum multo glutinosa*
 „ *sedimine: dum vero uno die a cicuta abstinet,*
 „ *pauca est urina, nec videtur sedimentum. „ Si hæc*
 „ *ita se haberent, cicuta profecto potentius diuretica*
 „ *famoso oxymelle colchicato foret.*

Dum hoc mihi, vir clarissime, explicabis, simul
 addas, obsecro, aliquam super diæta elucidationem.
Lib. enim 2. pag. 21. „ Cicuta nunquam strictum e-
 „ *xigit vitæ regimen. Admittit ea omnia, quæ æ-*
 „ *gri ventriculus facile digerit, & quæ in bonum*
 „ *nutrimentum transeunt. Neque interdicitur vi-*
 „ *num, neque vitantur acida, prudenti & modera-*
 „ *ta copia sumta. „ Et supp. necessarium pag. 64.*
 „ *Acida pro condimento conceduntur, prædominantia*
 „ *vero minus conducunt. Vinum bonum iis, qui assue-*
 „ *verunt, non nocet. Assueverunt autem pene Au-*
 „ *striaci omnes, ideoque nullis eorum cancro laboran-*
 „ *tibus & cicuta utentibus nocet. Attamen lib. 1. pag.*
 „ *105. cancræ & scirrhis mammis nocere acida vi-*
 „ *nosa &c. in tanta secum contradictione adhuc ignorat*
 „ *observationem plane memorabilem Clarissimi Bresla-*
 „ *viensis, quam veneror, amici, quam legi attonitus,*
 „ *certo scilicet se scire, in cicuta usu nihil nocentius esse*
 „ *carne ejusque jure. Profecto observationem ejus fal-*
 „ *sam nostrorum medicorum nonnulli clamabunt, qui*
 „ *cancros pessimos perfanare se gloriantur, juribus car-*
 „ *nium,*

nium, quibus cicuta incoxerit. Quamvis multa Tibi, Vir Celeberrime, respondi, ut satisfecisse videri possim, tamen adhuc hæsitantem Te percipio, & serio rogantem, cur, præter libellorum auctorem, tot clari apud ipsum laudati viri, aliique venerandi Medici, cancos curatos se vidisse aperte testentur, dum interea numerosi per Europam medici, Vestri-que omnes Breslavienses, ut ut quidam cicutæ dediti, id constanter neget.

Resp. Prim. Non omnibus medicis maximeque junioribus licuit adeo felicibus esse, ut duros tumores rite internoscere noverint. Itaque ut hunc errorem in nonnullorum libros irrepsisse supra demonstratum fuit, sic in eundem incidisse, multorum data, typisque evulgata testimonia manifeste arguunt.

Resp. Sec. Dum multi, auctoritate percussi, nihil fidentius assumerent, quam vere curari scirrhus & cancos: dum fallentem passimque mendacem sub cicutæ usu emendationem suspicerent, mox illi se curare cancos, eosdemque prope curatos esse alta voce clamitarunt. Multorum tamen eorum in honorem asserere teneor, fuisse tanti candoris plures, ut, dum deceptos se viderent, præcox assertum revocarent, quemadmodum voce nonnulli apud me, litteris alii, illud revera revocarunt. De animi aut levioris aut perversi hominibus, qui, quo aut placeant, aut altius promoveantur, casus subornent, hic sermonem facere non convenit.

Sed tertio, historia medicinæ nobis res ejusmodi suppeditat, ut statui oporteat, plures eximios viros citra ullum detrimentum honoris in hunc errorem labi potuisse.

Egregius *le Dran* refert nobis scæminæ cancrum, qui, si fuisset amputatus, 7. vel 8. libras pondere æquasset, in gangrænam abiisse, totaque sua mole bidui spatio de corpore fuisse separatum. Magna

hæmorrhagia prægressa, pus bonum apparuisse purumque ulcus: labia ulceris, elapso 4. 5. septimanarum spatio coire, bonamque renasci carnem coeptum esse, formatamque cicatricem, qua ulcus, quod vix pollicem latum, integre tegi speraretur: corpus ceterum esse perfectæ sanitatis: ut natura id quod ars, si potis fuisset, facere debuisset, præstitisse per se ipsam videretur. Verum enim vero cuncta iterum immutata fuisse. Subnasci quippe in medio relictæ ulcusculi coeptum esse turberculum, quod pedetentim cicatricis æquaret magnitudinem, & minore quam mensis spatio in priorem excresceret magnitudinem.

Ponamus, cicutæ sub usu, naturæ opera tale quid fieri; an Tu, Vir amicissime, an ego, an omnes nobiscum effectum adeo stupendum cicutæ adscribere gravaremur? Erraremus tamen.

Cancro mammæ domicella Ultrajecti affecta ex summis viris, celeberrimis Ultrajectinæ Academiæ professoribus, nihil sibi auxilii superesse, præter amputationem, intelligit; ea tamen lege, ut propter alium sub axilla tumorem operationem non subeat, nisi consultis prius *Leydensis* Academiæ oraculis, Albino, Gaubioque. Igitur Lugdunum Batavorum proficiscitur, hos consulendi causa. At operationem propter illum axillæ tumorem dissuadet uterque. Pallians autem unguentum magnus præscribit Albinus. Repetit illa domum uni Deo rem committens & nec unquam usa unguento.

Elapso aliquo temporis spatio, contigit, ut celeberrimus Gaubius ab ægro Ultrajectum invitatus forte fortuna Chirurgum videat, qui secum Albinoque consulentem virginem fuerat comitatus: a quo hic mox percunctari adhuc ne virgo vivat? Et viventem exclamare ille & citra cujusque sanatum opem. Attonitus, vixque præ gaudio se possidens, ami-

amicus ille hominum Gaubius, eam invisere tendit, ab eademque ut monuerat Chirurgus percipit, nullo auxilio unquam adhibito, nec Albiniano quidem unguento, mammam, haud diu post iter Lugdunense, detumescere coeptam tandem una cum axillæ tumore paulatim ad perfectam rediisse sanitatem.

Ex illa miranda historia ipse Clar. Gaubius, nosque cum eo omnes concludimus, in cicutæ laudem nos eandem enarraturos fuisse; si, quo tempore citra ullam medicinam juvenula curaretur, hanc ipsi herbam dedissemus.

Acad. Reg. Soc. Paris. anno 1703. consulatur. Vir nobilis in fossam cum equo præcipitatus, testiculum læsit. Labentibus quatuor exinde annis, testem sensim crescere atque indurescere, indolentem tamen, percipit. Anno quinto tumor cum ingens, tum durus, acute dolet. Scrotum empiricus aperuit, quosdam liquores iniecit; incassum, autem his tentatis, oportuit, ut vulnus denuo consolidaretur. Resolventia emplastra non profuerunt. in consilium vocati Chirurgorum *Parisi* celeberrimi, amputationem quidem proposuere, sed quibusdam de causis periculi vacuam haud esse addiderunt. Dubiæ alexæ committere se ille nolens, *Lugdunum Gall.* petit; convocatosque ibidem celebriores in arte magistros ejusdem reperit cum *Parisiensibus* sententiæ esse. Ille vero nihil horum. Domum reversus exacta diæta usus est, & subinde rhei tantillo. Spatio anni necdum decurso, moles, durities, dolor, testem relinquunt, sic, ut illo equite nihil sanius.

Similem morbum si, adeo inopinato, dum cicutam exhiberemus, confanescere cerneremus, an dubitarem cicutæ curæ adscribere laudem? Annon probabile magnos in arte nostra viros sic fere inevitabiliter posse errare.

Sed est & alia ratio nostri hac in parte erroris.

Tumor nec scirrhus, nec cancrus, origine, incremento, duratione, magnitudine, duritie, aspera inæqualitate, dolore ac purpureo cutis colore, potest nobis cancrus videri, ut cancrus curari, qui neutiquam cancrus sit. *Tom. 7. Rat. Med. a p. 129. usque ad 138.* historias complures enarravi, quæ cum mihi tum aliis scirri ac cancri larva imposuerunt, quas ne longus sim quæras ibidem. Sed cogita mecum hydaticum tumorem, quem ibidem scirrum, qui in cancrum vergeret, mentitum esse videas, a natura resorberi cicuta interim exhibita; an facile nobis condonandum non foret, quod primo impetu cicutæ laudem tribuerimus? Profecto nemo nobis vitio hoc vertere posset; modo quod honestos, quod candidos viros decet, ea effemus ingenuitate, ut, quando postea experimentum, in millenis aliis, qui scirrhos cancrisque referrent, tumoribus, falleret, quando etiam ejusmodi tumoris amputatione de errore convinceremur; quando denique ipsorum lympham posse resorberi clare intelligeremus; ut inquam, tunc nos primo illo impetu præmaturius exsultasse fateremur. Annon credis, Vir clarissime, celeberrimi *Morgagni* uxoris, cujus ibidem memini, tumorem, strumosamque ibidem *Valisnerii* puellam, ad hoc tumorum genus referri merito posse? Utique purgantia eaque repetita, imo spontaneæ diarrhœæ, plus simplici vice ejusmodi tumores mihi videntur, abstulisse. Et miles, cujus p. 22. nemini, qui sive a cicuta, sive errore diætæ, sive sponte, aluum quinquagesies tridui spatio deponendo enormes suos omnium fere colli glandularum tumores amiserat, annon quoque id genus tumorum habuisse videtur?

Atque ita Tibi, Vir Honoratissime, sufficienter respondiſſe videor ad ea, quæ ad scirrhos & cancrus tumores seu veros seu falsos sic creditos, seu

tan-

tandem eosdem mentitos, spectent. Jamque proprius animi candor viros in arte graves eo redegit, ut cicutæ in his tumoribus curandis efficaciam ignavius tueantur, tuerique imo vix audeant ultra. Ne tamen hæc planta eandem, quam toties seculis superioribus subierit, subeat denuo fortem, laudant eandem in ulceribus fistulisque malignis, faucium, linguæ, labiorum, genæ, juguli, colli, crurum, brachiorum, universarumque denique corporis partium. Video plures vestrum velle hac saltem in parte patrocinari eidem.

Æquum est & cicutæ vires in hisce morbis examinare, ut demum Tibi Vir existimatissime, omni ex parte obedivisse videar.

Plura tentavi hujus generis experimenta cum cicuta, quæ mihi pro votis non cesserunt; tentavere vestrum plures sine successu; *Viennensium* simile tentamen sæpe frustra fuit. Attamen & vestri & nostri felicem gavisi sunt tentaminis sui effectum, haud omnino rarum, quem an cicuta, qua eicuta, ediderit, examinandum est.

Liceat examini huic præmittere, quæ nuper *Tom. 9. Rat. Med. cap. 6. §. 2.* scripsi. In morbis cutaneis, antiquis, ,, ulcerosis, in ulceribus spinæ venosæ foedissimis, in tumoribus arthriticis, continuamus id, quod superioribus annis innui, pulchras observare aut emendationes aut curationes eorum, quos consueta artis auxilia haud levaverant, ope sollicitæ continuæque applicationis aquæ calidæ sive puræ, sive, ne forsitan pauperes eam præ nimia simplicitate negligant, repudiantue, medicatæ redditæ, a malva, parietaria, chærophyllo, althæa, sem. lupini &c. vestustiores, viros in arte graves, hac in parte imitati, qui, dum consuetis unguentis, & emplastris ejusmodi mala aut difficilius aut nullate-

„ nus curari cernerent, fomenta aquosa, reddita
 „ ejusmodi vegetabilibus medicamentosa, vehemen-
 „ ter laudarunt: Dioscorides, inquam, Dodonæos,
 „ Clusios, Lobelios, Sanctorios, & novissimum au-
 „ ctorem præclarum Morgagni, qui epist. 37. §. 3.
 „ calcaream podagricorum materiam sola aqua ca-
 „ lida fuisse resolutam refert. „

Ut hoc probem, unam adferam alteramque histo-
 riam: Juvencula annos nata 24. me cum sua matre
 convenit 17. Febr. 1759. genam suam sinistram ex-
 hibens, ab anno ætatis octavo, scilicet a 16. annis,
 fœde exulceratam, sic quidem, ut jam inde oculo
 suo, quem vehemens inflammatio frequenter occu-
 pabat, valde metueret. Octennium erat, quod in-
 cassum sibi esset pyralismus per Mercurium tentatus.
 Pædore præterea anxia & tussiens, menses habens
 raros, aliumque seignissimam, ope medica undique
 egebat. Exploravi itaque, inde usque ad anni 1760.
 25. Martii diem, omnia artis interna externaque
 auxilia, quæ nota mihi in arte erant, & quibus
 nonnunquam ejusmodi mala cedere videram. Sæpe
 sæpius spes curæ affulsit, totiesque iterum evanuit.
 Omnium maximam spem faciebat dragma lapidis
 medicamentosi Crollii cum Lib. II. aquæ mista, ve-
 rum neque etiam hinc constantia curæ. Itaque a
 28. Martii die 1760. cicute extractum dedi, augen-
 do quotidie dosin, donec ad dragmas ejusdem duas
 pervenerim, eamque dosin diu continuarem. Faciem
 autem primo emplastro de cicuta texi, eoque in-
 casso, decocto cicutæ diu noctuque multo tempore
 fovi. Bimestri elapso, ob febrim quotidianam, pru-
 rientesque totius corporis pustulas, aliquantisper
 hanc methodum interrumpere debui: febre cum pu-
 stulis devicta, resumsi. Cogit deinde uomitus san-
 guinis, & œdema crurum, desistere parumper. Sed
 his mutatis in melius ad eandem methodum redi-
 tum

tum est. Sub diu protracto cicutæ usu, & tumor ad axillam nascebatur, & fluor uteri albus, quod utrumque iterum sub ejusdem continuato usu cepit. Tandem quod sub prioribus medicandi modis dolueramus, idem & hic, ut nunc læti exultaremus, nunc iterum spem omnem curæ abiiceremus. Cum nihilominus remedii fama me animaret, tertiam hanc ejus resumptionem a 18. Febr. 1761. ad 7. Aug. protraxi. Tunc vero cachexia univèrsa, & non minus dolentia, quam irregularia catamenia, a cicuta abstinere, urgentibus maxime occurrere symptomatis, jusserunt. Mense Octobri a gena versus labii inferioris tam internam, quam externam partem, subnascebantur bullulæ instar phlyctænarum, quibus succo sempervivi majoris & melle rosaceo profui. Tandem corpore nunc emendatiore ad diem 28. Jan. 1762. faciem fovere cœpi chærophylli ficati decocto, sic ut calide tota die ac nocte applicaretur & spongia eo madida continuo, non ablato apparatu, renovaretur. Unde intra 14. dies mutatio adeo insignis, ut quotquot aderant medicinæ studiosi mecum obstupescerent, brevique postea ulcus cernerent integre curatum, cicatrice inferius tantum paulo rigidiores, & nova cute cum antiqua minus concolore. Sæpius vero postmodum indiguit medicina, priorum cachexiæ symptomatum nunc his nunc illis redeuntibus, ulcere autem bene clauso.

Puero similiter a longo tempore pertinaciterque affecto solus usus aquæ cum malva coctæ, interpolatis purgantibus, curam publice perfecit.

Puella rustica, propter tumidas induratasque atque hinc inde fœde exulcerantes univèrsi colli glandulas, æstate anni 1761., cicutæ extracto & fomento in nostro Nosocomio incassum tractata, tandem cicutæ valedicto, simili, qua prior, methodo sesquianno postea decurso curata est, domumque remissa.

missa. Recidivam cessantibus mensibus passa rediit in Nosocomium finiente Octobri 1764. Spatio hoc trimestri, aquosis emollientibusque tantum fovendo ulcera & menses restituendo, curam remisimus.

Horrenda manuum crurumque elephantiasis, æque quinquennii, epoto decocto althææ, partibusque affectis eodem diu ac noctu fotis balneisque, eousque hac hyeme curata est, ut vas, libras octo liquidi capiens, deciduis crustis tuberibusque expletum fuerit. Renascens crusta eodem auxilio decidit. Si morbus non curetur id quod ignoro, saltem ab aquæ calidæ usu fotuque capit insigne levamen.

Sed ut hæc curæ succedere mihi, ita plures omnem meam operam luserunt; id quod & cicuta utentibus vestris nostrisque practicis, pari modo contigit.

Attamen mecum, Vir clarissime, censes, opinor, id evidenter ex dictis constare, quod, si ejusmodi curæ nonnunquam perficiantur, eæ perficiantur unico aquæ calidæ fotu, sive ea pura fuerit, sive cum uno alterove simplicium cocta. Sed corpora vides uno atque alio tempore huic curæ faventiora. Sic juvenula mea non curabatur olim fotu cicutæ, curabatur autem postmodum chærophylli decocti fotu. Et, quum constet experimento multiplici, non herbam sed aquam adduxisse salutem, contingere potest, ut prius adplicatum vel chærophylli, vel althææ vel malvæ decoctum nil profit, postliminio vero profit illud cicutæ, & vice versa, ut, hoc primum adplicato, non curetur morbus, applicato verro *illo* deinceps, curetur. Aperte id juvenula, plures alii, evincunt.

Vera proinde ratio patet curationum, quæ cicutam famosam reddidere. Capitur, unde *Anglus* ille, contractus atque rigidus totus, cujus restitutio publicas explebat novellas, ad suarum redierit usum

partium. Intelligitur, cur Parisiensis medicus, celeberrimus Maloet, Acad. Reg. soc. Par. anno 1728. efficationem & contractionem summam cruris, ex quo nata ancylosis erat, ob eamque jam decreta cruris amputatio, tam feliciter reddiderit fanitati. Curam huic similem pro parte jam absolui balneo aquæ, bis die adhibito, pauculum lavendulæ aquæ addendo. Nec Cl. Maloet nec alii nec ego ad similia indigemus cicuta: &, qui similia fotu & balneo cicutæ perfecisse se gloriantur, concedere demum nobis debent, vi aquæ & non cicutæ se ea perfecisse.

Quæri tandem posset, an cicuta nemini unquam mortaliū noceat? Negatur audacter. Sæpius regerita legitur negatio. Utinam demum id adfirmare ferius ocyus non cogeremur! Profecto completa illa omnium totius corporis partium insensibilitas, quæ, nullo ejusmodi morbo prægresso, qui simile quid gignat, nata sub usu cicutæ, & pertinax observata Breslaviæ fuit, pene cancroso bonum pus jam dante; quemadmodum aliqui eorum, qui cicuta in cancro utuntur, ante mortem experiri solent; ulcere cancroso præ deficiente pure aut ichore jam ficciori; id quod passim illis contingere cernimus, qui a cancro per cicutam curati dicti, brevi moriuntur; an, inquam, cicutam suspectam reddere non possit?

Socraticum per artus gelu, multis septimanis molestum & ad mortem usque perseverans, in publico civitatis ministro sub usu cicutæ genitum, bini clari & seniores urbis medici mecum gemebundi viderunt.

An autem publica, æque fere quotidiana exempla non prostent, quæ demonstrant, scirrhis & cancerosis mortem a cicuta accelerari? Luculenta 10. fere annorum praxi edoctus, fœminas complures, quas dirum hoc malum adfligebat, cura, ut vocant, pal-

palliatiua, bono regimine, per plures minoresque annos in vita seruabam; quod idem mecum omnes practici se fecisse lætantur: ex quo uero cicuta percrebuit, uidimus has fœminas omnes, quibus & ego & alii cicutam constanter dedimus, miserrime, solitoque citius perire. Quin & nonnullis, indirecte saltem, me cicuta uehementer nocuisse, est quod acerbe dolere nunquam satis possim. Quum enim principio ægre ferretur, me mammæ tumorem mobilem, eumque in corpore unicum, enucleando curasse, ac si cicutam sua priuare gloria intendissem, debui deinceps omnes eiusmodi fœminas cicuta tractare, pereuntesque cicuta uidere, quas ferro alioquin sanas integrasque conseruaturus fuisset. Horrorem profecto omnium per Europam medicorum animis incutiat oportet memoria tristis millenarum mulierum, quas ab elapso retro septennio hæc planta aut longe præmaturius occiderit, aut unico salubri ferro detraxerit.

Nunc ipse per Te, æquisime ac candidissime Tralles, iudices uelim, utrum cicuta nocuerit mortalibus; nec ne?

Atque ita abunde me ad omnia Tua respondisse, arbitror. Interim, Vir amicissime, miserandam meam cogita sortem, quem, quod torrenti me opponam, odium inique prosequitur, calumniæ impune lacerant, & omne deserit tutamen. Vivo nihilominus, A tranquillus. Omnipotentis in sinu recumbo. Illi, illi, inquam, unice debeo, qua ducor, animi fortitudinem, maiorem debiturus, dum quæ impendunt mihi superuerint. Non enim cedam ultroneus. Professioriam spartam, quoad licuerit, ornabo. Vale, ama me, perpetuoque in Tuis habeto.

Monfieur

MI trovo debitore ec.

All' altra poi , che tratta dell' avifata infermità di una di cotefte Dame , e del defiderio ch' ella avrebbe di effere informata , fe l' esperienze fatte da quefto Sig. Dot. Storck full' estrato di Cicuta , defcritte nei due libreti da lui dati alle ftampe fieno ficure , ed efficaci per la cura dei tumori fcirofi , e cancerofi , debbo per verità fignificarle , che gl' effetti da effo Medico decantati non corrifpondono alle di lui afferzioni ; e che più della metà di quefti Medici non vi preftano fede , perchè dagli esperimenti , che , nè hanno fatto , conofcono ad evidenza , che l' ufo di un tal rimedio non ha la forza di guarire un fimile male . Oltre quefta voce , che corre qui fopra un tale specifico , per fervire alle di lei premure ho confultato un Soggetto della facoltà Medica accreditato , il quale confermandomi l' espofto mi ha detto che per i fuddeti mali configliarebbe a tenerfi agl' antichi rimedii dell' arte . Per darle un' efempio della inutilità dell' espofto ne' prefatti libretti dell' Autore , ella fappia che la Sig. Contefa Puniatofchi Cognata dell' ultimo eletto Re di Polonia , la quale trovavafi qui attaccata da un male della qualità fuddetta in una mammella , fi pofe fotto la cura dell' ufo della Cicuta , e quantunque fembraffe guarita , nel fuo viag-

viaggio per Polonia, giunta che fu a Dresda, si trovò di novo presa dal male. Ciò è quanto posso significarle, ripetendo, che non la consigliarei mai di valersi della Cicuta ec.

Viena 5. Decembre 1764.

Devotiss. Obligatiss. Servo
Cavalier Montecuccoli

SI sono omesse alcune cose, che non sono necessarie: ed a puntino si sono trasritte tutte le altre, che spettano al proposito, contenute nella riferita lettera, che fu scritta del suddetto Cavaliere, ad un' altro di Vicenza, nell' occasione della malattia della Nob. Sig. Contess. B. P. C. che perì fatalmente sotto l' uso del estrato di Cicuta: ma di ciò si dirà a lungo in altra occasione.

IL FINE.